

<https://doi.org/10.31891/2415-7929-2026-36-10>

УДК 81'4:811.111: 053.2

БІЛОГОРКА Ліліана

Західноукраїнський національний університет
<https://orcid.org/0000-0002-1930-0818>

КРИТИЧНИЙ ДИСКУРС-АНАЛІЗ У ДОСЛІДЖЕННІ ПЕРЕКЛАДІВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Статтю присвячено дослідженню перекладу мас-медійних текстів у парадигмі критичного дискурс-аналізу з метою виявлення механізмів репрезентації ідеологічних, комунікативних та культурних смислів у процесі міжмовної трансмісії інформації. Методологічною основою роботи є міждисциплінарний підхід, що поєднує інструментарій критичного дискурс-аналізу, перекладознавства та медіалінгвістики та дозволяє розглядати переклад як форму дискурсивної інтерпретації, занурену в конкретний соціальний і політичний контекст. У статті обґрунтовано тезу про ціннісну маркованість перекладацьких рішень у медійному дискурсі та їхню участь у конструюванні ідеологічних рамок повідомлення. Особливу увагу приділено аналізу трансформацій агентності, модальності, оцінної та легітимувальної лексики, а також номінації соціальних суб'єктів у перекладі. На матеріалі англійських, французьких, німецьких і португальських версій медіатекстів, зокрема публікацій EuroNews і перекладів прямих висловлювань політичних діячів, показано, що навіть незначні лексико-синтаксичні зсуви здатні змінювати інтерпретацію подій, перерозподіляти відповідальність між учасниками дискурсу та впливати на ступінь легітимності владних рішень. У роботі продемонстровано, що переклад може виконувати функції відтворення домінуючих ідеологічних наративів та їх критичного переосмислення шляхом зміни оцінних акцентів, евфемізації або, навпаки, експлікації конфліктного потенціалу повідомлення. Окремо розглянуто роль перекладу у формуванні кризового, мобілізаційного та легітимізаційного дискурсів у контексті економічної політики ЄС, війни в Україні та міжнародних санкцій. Зроблено висновок, що застосування критичного дискурс-аналізу до перекладу медіатекстів є методологічно продуктивним і перспективним, оскільки дозволяє виявити переклад як інструмент дискурсивної влади, що впливає на формування громадської думки та інтерпретацію суспільно значущих подій у національному інформаційному просторі.

Ключові слова: критичний дискурс-аналіз, переклад мас-медійних текстів, медіадискурс, інтерпретація, маркованість, агентність, лексика.

BILOHORKA Liliana

West Ukrainian National University

CRITICAL DISCOURSE ANALYSIS IN THE STUDY OF MEDIA TRANSLATIONS

The article is devoted to the study of media text translation within the paradigm of critical discourse analysis, with the aim of identifying the mechanisms through which ideological, communicative, and cultural meanings are represented in the process of interlingual information transfer. The methodological framework of the study is based on an interdisciplinary approach that integrates the analytical tools of critical discourse analysis, translation studies, and media linguistics, enabling translation to be viewed as a form of discursive interpretation embedded in a specific social and political context. The article substantiates the thesis that translation decisions in media discourse are value-laden and actively participate in the construction of ideological frameworks of meaning. Particular attention is paid to the analysis of transformations of agency, modality, evaluative and legitimising lexis, as well as the nomination of social actors in translation. Drawing on English, French, German, and Portuguese versions of media texts, including EuroNews publications and translations of direct statements by political actors, the study demonstrates that even minor lexico-syntactic shifts can alter the interpretation of events, redistribute responsibility among discourse participants, and influence the degree of legitimation of governmental decisions. The article further shows that translation may serve both to reproduce dominant ideological narratives and to critically reframe them through shifts in evaluative emphasis, euphemisation, or, conversely, the explicit articulation of the conflict potential of the message. The role of translation in shaping crisis, mobilisation, and legitimisation discourses is examined in the context of EU economic policy, the war in Ukraine, and international sanctions. It is concluded that the application of critical discourse analysis to the translation of media texts is methodologically productive and promising, as it makes it possible to reveal translation as an instrument of discursive power that influences the formation of public opinion and the interpretation of socially significant events within the national information space.

Key words: critical discourse analysis, media text translation, media discourse, interpretation, markedness, agency, lexis.

Стаття надійшла до редакції / Received 14.01.2026
Прийнята до друку / Accepted 14.02.2026
Опубліковано / Published 31.03.2026

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

© БІЛОГОРКА Ліліана

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Розвиток масової комунікації створює нові умови для циркуляції інформації в глобальному інформаційному просторі, тому особливо важливо враховувати міжмовні та міжкультурні особливості перекладу. Водночас зростання обсягу та швидкості медійних повідомлень підкреслює значущість адекватного відтворення змісту, однак воно ускладнює процес перекладу через соціальні, політичні та культурні чинники. У зв'язку з цим переклад постає як складний комунікативний механізм, де взаємодіють мовні структури, контекстуальні значення та прагматичні настанови авторів, що, відповідно, обґрунтовує

потребу системного аналізу медійних перекладів із врахуванням дискурсивного контексту та специфіки аудиторії.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Аналіз досліджень та публікацій засвідчує, що проблема критичного дискурс-аналізу у контексті перекладу медіатекстів та відтворення ідеологічних і комунікативних аспектів залишається актуальною та різнобічно розглянутою в науковій літературі. Зокрема, Голубенко Н. досліджує застосування критичного дискурс-аналізу для виявлення модальності в інтерсемітичному перекладі [1]. Сінна Л. розглядає відтворення комунікативного впливу при перекладі текстів мас-медійного дискурсу, акцентуючи увагу на впливі перекладацьких стратегій на аудиторію [2]. Гізер К. зосереджується на лексико-семантичному аспекті критичного дискурс-аналізу, демонструючи, як ідеологічні складники медіатекстів можуть бути відтворені у перекладі [3]. Шугаєв А. поєднує критичний дискурс-аналіз із функціональним підходом для дослідження медіадискурсу, що дозволяє комплексно оцінювати його структуру та комунікативну ефективність [4]. Біскуб І. аналізує глобалізаційні виклики XXI століття, показуючи, що критичний дискурс-аналіз надає можливість оцінювати трансформації інформаційного поля та вплив глобальних медіа на суспільство [5]. У цьому ж контексті Іванова І. окреслює основні напрями сучасного медіаперекладу [6]. Крім того, Тараненко Г. наголошує на актуальності критичного дискурс-аналізу для дослідження механізмів дезінформації [7]. Своєю чергою, Ковальчук О. розглядає підходи до визначення дискурсивного аналізу, що створює методологічну основу для подальшого вивчення перекладів медіатекстів з позицій критичного дискурс-аналізу [8].

Таким чином, огляд досліджень демонструє, що критичний дискурс-аналіз у перекладі медіатекстів поєднує лексико-семантичний, функціональний та ідеологічний аспекти, забезпечуючи всесторонній аналіз тексту та ефективність його комунікативного впливу, що відкриває перспективи для подальших досліджень у сфері медіаперекладу.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є критичний дискурс-аналіз перекладів засобів масової інформації для виявлення способів репрезентації ідеологічних, комунікативних та культурних аспектів у процесі перекладу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Розвиток масової комунікації відзначається посиленням ролі перекладу як засобу трансляції інформації між різними культурними та соціальними контекстами, принагідно підкреслюючи потребу у методологічно обґрунтованих підходах до його аналізу. Критичний дискурс-аналіз постає як методологічний інструмент, що дозволяє з'ясувати, у який спосіб повідомлення, інкорпороване в певний соціальний та комунікативний контекст, відображає позиції зацікавлених сторін через систему дискурсивних виборів. Доречно зазначити, що у цьому аспекті дискурс інтерпретується як форма соціальної дії, у якій фіксується взаємодія, конкуренція та ієрархізація різних дискурсів. Прикметно, що емпірична спрямованість критичного дискурс-аналізу зумовлює його продуктивність для вивчення взаємозв'язків між мовними практиками та соціальними подіями у різних суспільних сферах, зокрема у просторі масової комунікації [1, с. 121].

Залучення критичного дискурс-аналізу до дослідження перекладів медіатекстів дозволяє розглядати переклад як вторинну, але при цьому не нейтральну форму дискурсивного відтворення. У цьому контексті доречно звернути увагу на трансформацію агентності, що часто фіксується у перекладах. Так, речення *"Mistakes were made during the operation"* у перекладі *«Під час операції було допущено помилки»* зберігає пасивну конструкцію та приховує суб'єкта дії. Натомість варіант *«Керівництво допустило помилки під час операції»* змінює дискурсивний фокус, актуалізуючи відповідальність конкретного актора. Принагідно зауважимо, що подібні перекладацькі рішення демонструють, що переклад може виконувати роль інструменту репрезентації та водночас засобу деконструкції ідеологічних установок оригінального повідомлення.

У цьому контексті особливу увагу слід приділити перекладу оцінної та легітимувальної лексики. Наприклад, *"The government launched a security operation"* у перекладі *«Уряд розпочав операцію з безпеки»* репрезентує дії влади як необхідні та виправдані. Водночас переклад *«Уряд розпочав силову операцію, пояснюючи це міркуваннями безпеки»* вводить аналітичну дистанцію між подією та її інтерпретацією. Прикметно, що у такому разі переклад функціонує як засіб критичного переосмислення, виявляючи механізми дискурсивної легітимації владних рішень.

Подальше вивчення критичного дискурс-аналізу доречно спрямувати на номінацію соціальних груп, де словосполучення *"illegal migrants"* у перекладі *«нелегальні мігранти»* відтворює криміналізуючу рамку оригіналу. Альтернативний варіант *«мігранти без легального статусу»* змінює аксіологічний вектор повідомлення, зменшуючи стигматизаційний ефект. Принагідно слід зауважити, що переклад у цьому випадку стає засобом переорієнтації дискурсу з карального на описово-аналітичний, що є показовим для критичного осмислення медіарепрезентацій.

Значущим також є аналіз модальності у перекладі новинних повідомлень. Так, речення *"The attack may have been carried out by foreign forces"* у перекладі *«Атаку, ймовірно, здійснили іноземні сили»* зберігає гіпотетичний характер твердження, тоді як переклад *«Атаку здійснили іноземні сили»* усуває модальне

маркування, перетворюючи припущення на факт. Доречно підкреслити, що з позицій критичного дискурс-аналізу наведена трансформація є суттєвою зміною прагматичного статусу інформації, здатною впливати на формування громадської думки.

Принагідно далі слід розглянути евфемістичні стратегії у перекладі, наприклад, словосполучення “civilian casualties” часто передається українською як «жертви серед цивільного населення», зберігаючи нейтральний характер висловлювання. Переклад «певні втрати серед цивільних» додатково знижує емоційну інтенсивність повідомлення, нормалізуючи насильство в дискурсі. Прикметно, що критичний дискурс-аналіз дозволяє інтерпретувати наведені перекладацькі рішення як частину стратегії деперсоналізації та зменшення емпатійного потенціалу медіатексту.

Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що критичний дискурс-аналіз як міждисциплінарний напрям забезпечує ефективні інструменти для виявлення способів репрезентації влади, ідеології та контролю свідомості у медійному просторі. Тут слід зауважити, що застосування критичного дискурс-аналізу до дослідження перекладів засобів масової інформації ґрунтується на неможливості ізольованого аналізу медіатекстів поза соціальним контекстом їх продукування та рецепції [4, с. 175].

Своєю чергою, критичний дискурс-аналіз уможливорює для перекладача аналітично обґрунтоване виокремлення важливих ідеологічно значущих одиниць тексту або дискурсу, що, доречно зазначити, створює передумови для усвідомленого вибору перекладацької стратегії. Відтак, наведена стратегія спрямована на відтворення ідеологічного впливу оригінального повідомлення з урахуванням особливостей іншочультурної аудиторії, постаючи у ролі інтерпретативної діяльності з аналізом прихованих смислів, оцінних акцентів та владних позицій [3, с. 120].

Зазначене положення є актуальним у контексті аналізу конкретних мовних рішень, принагідно демонструючи вплив перекладу на формування ідеологічних рамок. Так, словосполучення “freedom fighters” у перекладі може відтворюватися як «борці за свободу» або як «озброєні угруповання», причому перший варіант закріплює позитивну ідеологічну рамку та легітимує дії суб’єктів, тоді як другий нейтралізує оцінність і змінює кут інтерпретації події. Доречно підкреслити, що критичний дискурс-аналіз дозволяє виявити, як вибір між такими перекладацькими еквівалентами безпосередньо впливає на формування образу соціальних учасників у медійному просторі.

Подібним чином показовими є трансформації, пов’язані з передачею дій влади. Наприклад, речення “The authorities cracked down on protesters” може бути перекладене як «влада жорстко придушила протести» або як «влада вжила заходів щодо протестувальників». Прикметно, що у першому випадку актуалізується насильницький характер дій, тоді як другий варіант евфемізує ситуацію, знижуючи критичний потенціал повідомлення. Під час критичного дискурс-аналізу наведені відмінності трактуються як прояв дискурсивної стратегії, спрямованої на зміну оцінного фону новини через переклад.

Водночас перекладачі мас-медійних текстів систематично зіштовхуються з труднощами, пов’язаними з передачею прагматичного потенціалу оригіналу. Насамперед це зумовлено необхідністю перекладу фактів і подій, тісно пов’язаних із культурними кодами, традиціями, політичними інституціями та національною специфікою суспільства-джерела [2, с. 312]. Крім того, зауважимо, наприклад, що речення “Thanksgiving address by the President” у прямому перекладі «президентське звернення з нагоди Дня подяки» може не мати достатньої прагматичної прозорості для українського реципієнта без урахування культурного контексту. Критичний дискурс-аналіз у такому разі дозволяє оцінити, які смисли є релевантними для збереження, а які потребують адаптації.

Увагу варто також звернути на переклад текстів, орієнтованих на масову аудиторію та спрямованих на переконання або спонування до певних дій. Так, гасло “We must act now to protect our values” може бути перекладене як «Ми повинні діяти вже зараз, щоб захистити наші цінності», що відтворює імперативність і мобілізаційний характер повідомлення. Альтернативний варіант «Постає потреба в діях задля збереження цінностей» знижує рівень емоційного тиску та змінює прагматичний ефект висловлювання. Доречно зазначити, що з позицій критичного дискурс-аналізу зазначена різниця свідчить про можливість регулювання ступеня маніпулятивності медіатексту через переклад.

Важливим аспектом критичного аналізу є передача модальності та ступеня достовірності інформації. Так, речення “The minister allegedly received illegal funding” у перекладі «Міністр нібито отримував незаконне фінансування» зберігає дистанціювання та презумпцію невинуватості, тоді як переклад «Міністр отримував незаконне фінансування» усуває маркери гіпотетичності, перетворюючи припущення на твердження. Одночасно підкреслимо, що таке перекладацьке рішення безпосередньо впливає на інтерпретацію події та репутацію публічної особи.

Відмінності у способах подання перекладу мовлення в журналістських матеріалах зумовлюються передусім рівнем подієвості новини. Переклад частіше застосовується у загальнонаціональних повідомленнях і значно рідше – у регіональному новинному сегменті. Доречно пояснювати таку асиметрію, з одного боку, впливом технологічного розвитку та технічних ресурсів, доступних великим національним медіакорпораціям, а з іншого – різними уявленнями про відповідальність перед цільовою аудиторією. Тут виявляється відмінне трактування професійної ролі журналіста-перекладача в межах національних і регіональних медіа, що позначається на характері та обсязі перекладацьких втручань [6, с. 216].

Розгортання цієї тези потребує залучення прикладів, які демонструють, як рівень новини впливає на дискурсивні рішення перекладача. Так, висловлювання *"The Prime Minister stated that the reforms are unavoidable"* у загальнонаціональних новинах часто подається як *«Прем'єр-міністр заявив, що реформи є неминучими»*, з чітким зазначенням джерела й збереженням офіційного тону. Натомість у регіональному контексті можливий варіант *«Уряд наполягає на необхідності реформ»*, який узагальнює суб'єкта мовлення та знижує рівень персоніфікації відповідальності. Доречно зазначити, що з позицій критичного дискурс-аналізу наведена різниця інтерпретується як зміна дискурсивної стратегії залежно від очікувань аудиторії.

Допоміжним показником є переклад прямої мови учасників подій. Так, речення *"We feel completely ignored by the authorities"* у загальнонаціональному матеріалі може бути відтворене як *«Ми почувасмося повністю проігнорованими владою»*, зберігаючи емоційний компонент і критичний потенціал висловлювання. У регіональних новинах можливий варіант *«Мешканці висловлюють невдоволення діями влади»*, який трансформує пряму мову в непряму та зменшує ступінь конфронтаційності. Принагідно слід зазначити, що критичний дискурс-аналіз дозволяє простежити, як такі трансформації впливають на репрезентацію соціального конфлікту.

У цьому зв'язку доречно враховувати прагматичні аспекти перекладу, пов'язані з інституційною відповідальністю медіа. Наприклад, повідомлення *"According to officials, the situation is under control"* у перекладі *«За словами посадовців, ситуація перебуває під контролем»* містить маркер дистанціювання, який зберігає можливість критичного осмислення, тоді як варіант *«Ситуація перебуває під контролем»* усуває джерело інформації, підсилюючи авторитетність твердження.

Аналітична цінність критичного дискурс-аналізу особливо виразно проявляється у поєднанні з трикомпонентною моделлю аналізу медіатексту, що охоплює адресанта, реципієнта та текст як канал передачі інформації. Важливо, що такий метод дозволяє реконструювати когнітивні інтенції, зокрема ідеологічні мотиви, інкорпоровані у повідомлення, а також виявляти лінгвістичні й екстралінгвістичні стратегії, до яких вдається продуцент медіатексту задля впливу на аудиторію [8, с. 240].

З огляду на цю модель доречно розглядати переклад апелювативних конструкцій. Наприклад, *"We must protect our national interests"* у перекладі *«Ми повинні захищати наші національні інтереси»* прямо апелює до колективної ідентичності реципієнта, тоді як варіант *«Постає питання захисту національних інтересів»* змінює фокус із прямого звернення до узагальненого міркування. Тут підкреслимо, що критичний дискурс-аналіз уможливує інтерпретацію таких змін як коригування ступеня залученості аудиторії до дискурсу.

Відтак, критичний дискурс-аналіз акцентує увагу на процесах конструювання та репрезентації соціальних ідентичностей, що дозволяє глибше осмислити природу дезінформаційних кампаній, де дезінформація розглядається як цілеспрямоване формування політичних і соціальних наративів, орієнтованих на розширення аудиторного охоплення та маніпуляцію сприйняттям реципієнтів [7, с. 182].

Тому застосування критичного дискурс-аналізу до перекладу масмедійних матеріалів показує, як соціальні ідентичності реконструюються або трансформуються в іншомовному інформаційному просторі. Так, словосполучення *"ordinary citizens"* у перекладі *«звичайні громадяни»* формує образ узагальненого «народу», тоді як варіант *«пересічні мешканці»* знижує політичну маркованість висловлювання. Принагідно слід відзначити, що лексема *"patriots"* може передаватися як *«патріоти»* або як *«прихильники певної політичної позиції»*, що змінює ступінь ідеологічної консолідації групи в перекладному дискурсі.

У цьому контексті прикметно підкреслити значення критичного контент-аналізу як важливого напрямку, що забезпечує системний розгляд масивів текстів і виявлення повторюваних ідеологічних патернів. Широка доступність комунікаційних технологій і масове використання соціальних мереж створюють ілюзію численної спільноти однодумців, тоді як переклад відіграє роль фільтра, що може підсилювати або коригувати ці уявлення [5, с. 19].

Крім того, критичний дискурс-аналіз у дослідженні перекладів медійних текстів демонструє, як через мовні вибори відтворюються або модифікуються політичні наративи, а переклад стає інструментом перерозподілу акцентів між економічною раціональністю, кризовістю та солідарністю. Принагідно слід зазначити, що особливо показовими є матеріали Euronews, присвячені оцінці економічної політики ЄС в умовах пандемії COVID-19 та війни в Україні, де кризовий дискурс системно конструюється через метафори винятковості та історичної безпрецедентності [9].

У вихідному англійському тексті домінує наратив складної кризи, що легітимізує надзвичайні економічні заходи. Прикметно, що це простежується у формулюванні: *"Europe's economy has been rocked by an unprecedented series of crises over the past half-decade"* [9]. У потенційному українському перекладі важливим стає вибір між нейтральною констатацією та емоційно насиченим варіантом: *«європейську економіку сколихнула безпрецедентна низка криз»*, що відтворює метафору *"rocked"* та підсилює ефект дестабілізації, узгоджуючись зі специфікою кризового дискурсу оригіналу.

Акцент на персоніфіковане осмислення кризи реалізується через цитування політичних діячів, що додає дискурсу авторитетності. Прикметно, що репліка Джентілоні Паоло: *"Nobody would have predicted that we could have had two Black Swans in a row"* [9] у критичному перекладознавчому вимірі підкреслює значущість відтворення метафори *"Black Swans"*, а український варіант *«два "чорні лебеди" поспіль»* зберігає

міжкультурну метафоричність та інтегрує концепт теорії ризику в український політичний дискурс, розширюючи семантичне поле економічної непередбачуваності.

Так само демонструється стратегія франкомовної версії матеріалу, де кризу подано через візуально-економічну метафору масштабності: «*Ce qui n'était au départ qu'un virus invisible à l'œil nu est devenu une crise économique majeure*» [10]. Український переклад «*те, що спочатку було вірусом, невидимим неозброєним оком, перетворилося на масштабну економічну кризу*» доречно фіксує дискурсивний зсув від біологічної загрози до системної економічної проблеми, що відповідає ідеологічній рамці тексту.

Варто наголосити, що у всіх мовних версіях простежується легітимація спільного боргу як історично виправданого рішення. Так, у німецькому тексті апеляція до колективного подиву реалізується через формулювання “*Niemand hätte gedacht, dass wir zwei Schwarze Schwäne hintereinander haben würden.*” [11], а український переклад «*ніхто не міг передбачити, що ми матимемо два “чорні лебеді” поспіль*» зберігає модальність несподіваності, підкреслюючи фатальність подій і водночас уможливаючи прийняття радикальних фінансових рішень.

У цьому контексті доречно виділити допоміжний дискурсивний пласт, пов’язаний із концептом спільної відповідальності. У тексті португальською мовою підкреслюється безпрецедентність реакції ЄС: “*A Europa mostrou uma reação sem precedentes a estes dois fatores*” [12], а український відповідник «*Європа продемонструвала безпрецедентну реакцію на ці два чинники*» функціонує як маркер інституційної спроможності, що посилює позитивний імідж наднаціонального управління.

Важливим об’єктом критичного аналізу є варіативність оцінок спільного боргу в рамках одного медійного корпусу. Французька метафора ризику “*cette nouvelle boîte de Pandore qu’est la dette commune européenne*” [10] у перекладі українською «*ця нова “скринька Пандори” у вигляді спільного європейського боргу*» отримує посилені культурний резонанс, апелюючи до універсального міфологічного образу неконтрольованих наслідків та підсилюючи критичний потенціал висловлювання.

Трансформація до теми майбутніх інвестицій і «зеленого» переходу супроводжується зміною тональності з кризової на прогностичну. В тексті англійською мовою це виражено риторичним запитанням: “*How can we participate in the global race for clean technologies ... without a single euro of common financing?*” [9], а український переклад «*як ми можемо брати участь у глобальних перегонах за чисті технології без жодного євро спільного фінансування?*» зберігає полемічний характер і зміщує акцент із факту на неминучість певного політичного вибору.

Отже, зіставний аналіз англійських, французьких, німецьких та португальських версій матеріалів EuropeNews засвідчує, що переклад у медійному дискурсі виступає механізмом реконфігурації смислів, де через лексичні, метафоричні та модальні зсуви відтворюється певна інтерпретація економічної реальності ЄС.

Натомість у ході критичного дискурс-аналізу перекладів ЗМІ особливу увагу привертають тексти з прямою мовою політичних діячів, оскільки саме такі фрагменти найвиразніше демонструють ідеологічну напруженість, оцінну лексику та потенціал маніпулятивного впливу. Прикладом у цьому контексті є матеріал Тунік-Фриза В., опублікований на платформі «Економічна правда», який репрезентує український переклад висловлювань Міністра фінансів США Бессента Скотта щодо можливого запровадження санкцій проти РФ [13].

Передусім доречно зосередитися на зіставленні оригінального висловлювання англійською мовою та його української версії, оскільки саме в цьому зіставленні простежується трансформація дискурсивної інтенсивності. В англійському джерелі пряма мова Бессента С. оформлена так: “*I think everything’s on the table,*” Bessent said. “*President Putin ... has done the opposite of following through on what he indicated he wanted to do. As a matter of fact, he has, in a despicable, despicable manner, increased the bombing campaign.*” [14]. Принагідно слід зазначити, що важливими є повторювана оцінна одиниця “*despicable*” та конструкція “*everything’s on the table*”, що в американському політичному дискурсі функціонує як усталена метафора максимальної відкритості варіантів дій.

В українському перекладі, поданому в медійному тексті, відповідний фрагмент виглядає так: «... усі варіанти залишаються на столі, і ми дуже уважно розглянемо їх цього тижня» [13]. Доречно відзначити, що перекладач обирає кальковану передачу метафори “*on the table*”, яка вже закріплена в українському політичному мовленні, завдяки чому переклад зберігає змістову еквівалентність та інтегрує висловлювання в локальний дискурсивний простір, де формула сприймається як маркер рішучості, але без прямої ескалації.

Значущим етапом аналізу принагідно виступає відтворення причинно-наслідкового нарративу, який легітимізує санкційний тиск. В оригіналі цей нарратив будується через хронологічне нашарування подій: “*since the historic meeting in Anchorage, since the phone call, when the European leaders and President Zelensky were at the White House...*” [14], що створює ефект доказовості та апеляції до фактичної пам’яті аудиторії. Український переклад відтворює цей аспект через розширену синтаксичну конструкцію: «*Путін, починаючи з історичної зустрічі в Анкориджі, після телефонної розмови, коли європейські лідери та президент Зеленський перебували в Білому домі...*» [13], при цьому зберігаючи темпоральну рамку та водночас посилюючи нарративну зв’язність завдяки чіткішій граматичній ієрархії подій.

Доречно окремо зосередитися на передачі оцінної лексики, що становить важливий елемент ідеологічного навантаження тексту. Повторювана англійська оцінна одиниця “*despicable, despicable*” у фразі

"in a despicable, despicable manner, increased the bombing campaign" [14] у перекладі українською трансформується в «у мерзенний, ганебний спосіб посилив бомбардування» [13]. Наведена передача розгортає семантичне поле: лексеми мерзенний і ганебний апелюють до морального осуду, а також до публічного сорому як соціальної категорії, що підсилює емоційно-перцептивний вплив повідомлення.

Безпосередньо пов'язаний з цим аспект — перехід від індивідуальної оцінки дій політичного актора до інституційного рівня через модальність відкритої можливості. В англomовному оригіналі це проявляється у фразі "I think everything's on the table" [14], а в українському тексті модальність конкретизується та посилюється часовим маркером: «я думаю, що ... усі варіанти залишаються на столі, і ми дуже уважно розглянемо їх цього тижня» [13]. Додавання часової локалізації зміщує акцент з абстрактної можливості на практичну готовність до дії, підкреслюючи перформативний характер висловлювання в українському медійному дискурсі.

У ширшому контексті доречно зазначити, що переклад цього матеріалу демонструє, як українське медійне поле транслює позицію американської сторони й адаптує її до власної комунікативної стратегії, спрямованої на легітимацію рішучої реакції на агресивні дії рф. Відтак, переклад виступає механізмом узгодження міжнародного політичного меседжу з національною рамкою інтерпретації, де моральна оцінка та політична доцільність взаємно підсилюють одна одну.

З огляду на зазначене вище, критичний дискурс-аналіз зіставлення англomовного оригіналу та українського перекладу засвідчує, що перекладацькі рішення у сфері масмедіа не є нейтральними. Вони беруть участь у конструюванні політичної реальності через селекцію оцінних одиниць, модальності та метафоричних конструкцій, а переклад постає як активний інструмент дискурсивної влади, що формує рамки сприйняття міжнародних подій українською аудиторією.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Узагальнюючи результати проведеного дослідження, доцільно констатувати, що критичний дискурс-аналіз перекладів мас-медійних текстів засвідчує ціннісна маркованість перекладацьких рішень і їхню безпосередню участь у конструюванні ідеологічних, оцінних та прагматичних рамок повідомлення. З одного боку, аналіз агентності, модальності, номінації соціальних суб'єктів, оцінної та легітимувальної лексики переконливо демонструє, що навіть мінімальні лексико-синтаксичні зсуви у перекладі здатні змінювати інтерпретацію подій, перерозподіляти відповідальність і трансформувати ступінь критичності або легітимації владних дій. З іншого боку, зіставлення полімовних версій медіатекстів, зокрема матеріалів Euronews і перекладів прямих висловлювань політичних діячів, дозволяє виявити, як переклад функціонує як механізм адаптації глобальних політичних та економічних наративів до національного дискурсивного простору. Відтак, переклад постає як інструмент міжмовної трансмісії інформації та водночас як форма дискурсивної інтерпретації, що опосередковує ідеологічний вплив, регулює маніпулятивний потенціал медіатексту та впливає на формування громадської думки.

Література

1. Голубенко Н. І. Критичний дискурс-аналіз у дослідженні модальності в інтерсемітичному перекладі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2021. № 52(2). С. 121-124.
2. Сінна Л. Відтворення комунікативного впливу при перекладі текстів масмедійного дискурсу. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2021. № 3(102). С. 306-314.
3. Гізер К. Перекладацьке відтворення ідеологічного складника текстів медіадискурсу у термінах критичного дискурс-аналізу: лексико-семантичний аспект. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип 45, том 1. С. 120-126.
4. Шугаєв А. В. Медіа-дискурс у межах критичного дискурс-аналізу та функціонального підходу. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. 2019. № 11. С. 172-176.
5. Біскуб І. Критичний аналіз дискурсу і глобалізаційні виклики XXI століття: прикладні аспекти. *Folium*. 2025. № 6. С. 16-23.
6. Іванова І. Сучасний медіапереклад: основні дослідницькі напрями. *Вісник Львівського університету. Серія Журналістика*. 2025. Випуск 56. С. 208-220.
7. Тараненко Г. Г. Актуальність критичного дискурс-аналізу для дослідження дезінформації. *Політологічний вісник*. 2023. № 90. С. 175-185.
8. Ковальчук О. Підходи до визначення дискурсивного аналізу. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип 30, том 2. С. 239-243.
9. Hackett Paul. From crisis to cooperation: how the EU handled the troubled 2019-2024 era. Published on 14/05/2024 - 13:58 GMT+2 • Updated 15/05/2024 - 15:00 GMT+2. URL: <https://www.euronews.com/business/2024/05/15/from-crisis-to-cooperation-how-the-eu-handled-the-troubled-2019-2024-era>

10. Hackett Paul & Euronews. Elections européennes 2024: comment l'UE a-t-elle fait face aux crises? Publié le 13/05/2024 - 19:06 UTC+2 • Mis à jour 15/05/2024 - 15:00 UTC+2. URL: <https://fr.euronews.com/business/2024/05/15/elections-europeennes-2024-comment-lue-a-t-elle-fait-face-aux-crisis>
11. Hackett Paul. Wie sind die wirtschaftlichen Aussichten der EU vor den Wahlen? Zuerst veröffentlicht am 14/05/2024 - 15:11 MESZ • Zuletzt aktualisiert 15/05/2024 - 15:00 MESZ. URL: <https://de.euronews.com/business/2024/05/15/wie-sind-die-wirtschaftlichen-aussichten-der-eu-vor-den-wahlen>
12. Hackett Paul. Como a Europa enfrentou os "cisnes negros" da pandemia e da guerra na Ucrânia. Publicado a 14/05/2024 - 18:28 GMT+2 • Últimas notícias 15/05/2024 - 15:00 GMT+2. URL: <https://pt.euronews.com/business/2024/05/15/como-a-europa-enfrentou-os-cisnes-negros-da-pandemia-e-da-guerra-na-ucrania>
13. Тунік-Фриз Володимир. Трамп цього тижня "дуже уважно" розгляне можливість введення санкцій проти Росії – Бессент. Економічна правда, 2 вересня 2025, 09:00. URL: <https://epravda.com.ua/svit/tramp-cogotizhnya-duzhe-uvazhno-rozglyane-mozhlyvist-vvedennya-sankciy-proti-rosiji-bessent-811073/>
14. Sorace Stephen. Bessent warns 'all options are on the table' for Russia sanctions. FOXBusiness. Published September 1, 2025 2:34pm EDT. URL: <https://www.foxbusiness.com/politics/bessent-warns-all-options-table-russia-sanctions>

References

1. Holubenko, N. I. (2021). Krytychnyi dyskurs-analiz u doslidzhenni modalnosti v intersemiotychnomu perekladі [Critical discourse analysis in the study of modality in intersemiotic translation]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Filolohiia – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Philology*, 52(2), 121-124 [in Ukrainian].
2. Sinna, L. (2021). Vidtvorennia komunikatyvnoho vplyvu pry perekladі tekstiv masmediinoho dyskursu [Reproduction of communicative impact in the translation of media discourse texts]. *Dukhovnist osobystosti: metodolohiia, teoriia i praktyka – Spirituality of Personality: Methodology, Theory and Practice*, 3(102), 306-314 [in Ukrainian].
3. Hizer, K. (2021). Perekladatske vidtvorennia ideolohichnoho skladnyka tekstiv mediadykursu u terminakh krytychnoho dyskurs-analizu: leksyko-semantychnyi aspekt [Translation reproduction of the ideological component of media discourse texts in terms of critical discourse analysis: lexico-semantic aspect]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current Issues of the Humanities*, 45(1), 120-126 [in Ukrainian].
4. Shuhaiev, A. V. (2019). Media-dyskurs u mezhakh krytychnoho dyskurs-analizu ta funktsionalnoho pidkhodu [Media discourse within critical discourse analysis and the functional approach]. *Naukovyi visnyk Drohobyskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya: Filolohichni nauky (movoznavstvo) – Scientific Bulletin of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. Philological Sciences (Linguistics)*, 11, 172-176 [in Ukrainian].
5. Biskub, I. (2025). Krytychnyi analiz dyskursu i hlobalizatsiini vyklyky XXI stolittia: prykladni aspekty [Critical discourse analysis and globalization challenges of the 21st century: applied aspects]. *Folium*, 6, 16-23 [in Ukrainian].
6. Ivanova, I. (2025). Suchasnyi mediaperekład: osnovni doslidnytski napriamy [Contemporary media translation: main research directions]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya Zhurnalistyka – Bulletin of Lviv University. Journalism Series*, 56, 208-220 [in Ukrainian].
7. Taranenko, H. H. (2023). Aktualnist krytychnoho dyskurs-analizu dlia doslidzhennia dezinformatsii [The relevance of critical discourse analysis for the study of disinformation]. *Politolohichni visnyk – Political Science Bulletin*, 90, 175-185 [in Ukrainian].
8. Kovalchuk, O. (2020). Pidkhody do vyznachennia dyskursyvnoho analizu [Approaches to defining discourse analysis]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Current Issues of the Humanities*, 30(2), 239-243 [in Ukrainian].
9. Hackett, P. (2024). From crisis to cooperation: How the EU handled the troubled 2019–2024 era. *Euronews*, May 14-15. Retrieved from Euronews website [in English].
10. Hackett, P., & Euronews. (2024). *Elections européennes 2024: comment l'UE a-t-elle fait face aux crises?* [European elections 2024: how did the EU face the crises?]. *Euronews*, May 13-15 [in French].
11. Hackett, P. (2024). *Wie sind die wirtschaftlichen Aussichten der EU vor den Wahlen?* [What are the EU's economic prospects ahead of the elections?]. *Euronews*, May 14-15 [in German].
12. Hackett, P. (2024). *Como a Europa enfrentou os "cisnes negros" da pandemia e da guerra na Ucrânia* [How Europe faced the "black swans" of the pandemic and the war in Ukraine]. *Euronews*, May 14-15 [in Portuguese].
13. Tunik-Fryz, V. (2025). Tramp tsoho tyzhnia "duzhe uvazhno" rozghliane mozhlyvist vvedennia sanktsii proty Rosii – Bessent [Trump will "very carefully" consider imposing sanctions against Russia this week – Bessent]. *Ekonomichna Pravda*, September 2 [in Ukrainian].
14. Sorace, S. (2025). Bessent warns "all options are on the table" for Russia sanctions. *FOX Business*, September 1 [in English].